هیستروسکوپی چیست؟ هرآنچه باید به زبان ساده درباره این روش تشخیصی و درمانی بدانید

شنیدن نام عمل‌های پزشکی ممکن است در نگاه اول کمی نگران‌کننده به نظر برسد؛ اما بسیاری از روش‌های نوین پزشکی نه‌تنها ترسناک نیستند، بلکه ما را از جراحی‌های بزرگ و سنگین بی‌نیاز می‌کنند. **هیستروسکوپی (Hysteroscopy)** یکی از همین روش‌های پیشرفته، کم‌تهاجمی و بسیار دقیق در پزشکی زنان است.

اگر پزشک برای شما هیستروسکوپی تجویز کرده است، خوب است بدانید که در این روش **هیچ برشی روی شکم ایجاد نمی‌شود** و نیازی به بخیه نیست. در این مقاله، به زبان ساده و علمی بررسی می‌کنیم که هیستروسکوپی چیست، چرا انجام می‌شود و قبل و بعد از آن چه مراحلی را طی خواهید کرد.

هیستروسکوپی به زبان ساده یعنی چه؟

کلمه هیستروسکوپی از دو بخش تشکیل شده است: «هیسترو» به معنای رحم و «اسکوپی» به معنای دیدن و مشاهده کردن. بنابراین هیستروسکوپی یعنی **«مشاهده مستقیم فضای داخل رحم»**.

تصور کنید پزشک برای بررسی علت مشکلاتی مانند خون‌ریزی‌های غیرطبیعی، نیاز دارد داخل رحم را از نزدیک ببیند. سونوگرافی تصویر خوبی به پزشک می‌دهد، اما گاهی مانند دیدن یک اتاق از پشت شیشه مات است؛ درحالی‌که هیستروسکوپی مثل این است که چراغ اتاق را روشن کنید و مستقیماً داخل آن را ببینید!

برای این کار از ابزاری به نام **هیستروسکوپ** استفاده می‌شود. هیستروسکوپ یک لوله بسیار باریک، ظریف و تلسکوپ‌مانند (با قطری حدود ۳ تا ۵ میلی‌متر، یعنی به‌اندازه یک نی نوشیدنی باریک) است که در انتهای آن یک دوربین کوچک و منبع نور قرار دارد. پزشک این لوله ظریف را از طریق مسیر طبیعی (واژن و دهانه رحم) وارد رحم می‌کند و تصویر واضح و بزرگ‌نمایی‌شده داخل رحم را روی مانیتور می‌بیند.

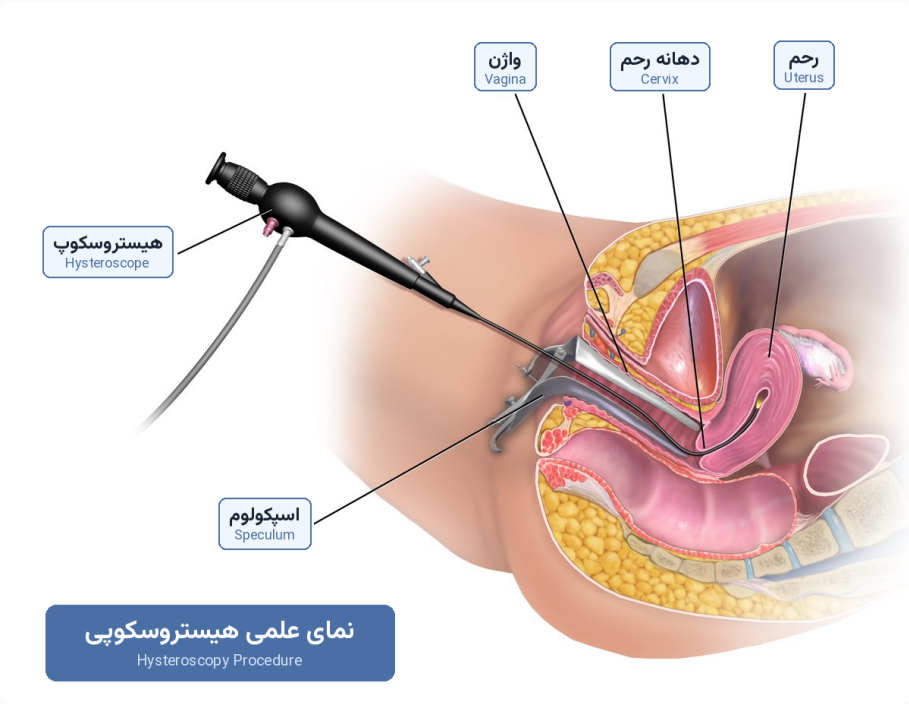

تصویر علمی نحوه ورود هیستروسکوپ از مسیر طبیعی (واژن و دهانه رحم) به حفره رحم بدون نیاز به برش جراحی (منبع تصویر پایه: (Wikimedia Commons – Blausen Medical

راهنمای اجزای تصویر علمی به زبان ساده

- **هیستروسکوپ (Hysteroscope):** لوله‌ای بسیار ظریف حاوی دوربین و چراغ کوچک که بدون هیچ برشی از راه طبیعی وارد می‌شود.
- **اسپکولوم (Speculum):** ابزاری که به آرامی دیواره واژن را باز نگه می‌دارد تا مسیر ورود دوربین مشخص باشد.
- **دهانه رحم (Cervix):** ورودی طبیعی رحم که هیستروسکوپ از آن عبور می‌کند.
- **حفره رحم (Uterus):** فضای داخلی رحم که با کمک کمی مایع استریل باز شده تا دیواره داخلی آن به‌وضوح روی مانیتور دیده شود.

تفاوت هیستروسکوپی تشخیصی و درمانی چیست؟

هیستروسکوپی بسته به هدف پزشک به دو دسته تقسیم می‌شود که گاهی هر دو در یک جلسه انجام می‌گیرند:

ویژگی	هیستروسکوپی تشخیصی	هیستروسکوپی درمانی (جراحی)
هدف اصلی	مشاهده مستقیم حفره رحم، بررسی علت علائم و نمونه‌برداری (بیوپسی)	برداشتن پولیپ، فیبروم زیرمخاطی، اصلاح سپتوم یا باز کردن چسبندگی
محل انجام	در مطب یا کلینیک مجهز و اتاق عمل (به‌صورت سرپایی)	کلینیک یا اتاق عمل (به‌صورت سرپایی بدون بستری شبانه)
نوع بی‌حسی	بدون بیهوشی یا با بی‌حسی موضعی و مسکن خوراکی	بی‌حسی موضعی یا بیهوشی سبک و کوتاه‌مدت
مدت زمان	حدود ۵ تا ۱۵ دقیقه	حدود ۱۵ تا ۳۰ دقیقه

در چه مواردی پزشک هیستروسکوپی را تجویز می‌کند؟

پزشک متخصص زنان معمولاً در شرایط زیر انجام هیستروسکوپی را پیشنهاد می‌دهد:

- **خون‌ریزی‌های غیرطبیعی رحم:** پریودهای بسیار سنگین، طولانی‌مدت یا خون‌ریزی و لکه‌بینی در فاصله بین دو قاعدگی.
- **خون‌ریزی پس از یائسگی:** هرگونه لکه‌بینی یا خون‌ریزی بعد از دوران یائسگی نیاز به بررسی دقیق دیواره رحم دارد.
- **برداشتن پولیپ یا فیبروم‌های رحمی:** پولیپ‌ها و فیبروم‌های زیرمخاطی (توده‌های خوش‌خیمی که به داخل فضای رحم برجسته شده‌اند) به‌راحتی با هیستروسکوپی برداشته می‌شوند.
- **بررسی علت ناباروری یا سقط مکرر:** گاهی وجود یک دیواره اضافی مادرزادی در رحم (سپتوم) یا چسبندگی‌های ظریف مانع لانه‌گزینی جنین می‌شود که با هیستروسکوپی قابل تشخیص و اصلاح است.
- **برطرف کردن چسبندگی‌های داخل رحم (سندرم آشرمن):** چسبندگی‌هایی که ممکن است بر اثر عفونت‌ها یا کورتاژهای قبلی ایجاد شده باشند.
- **خارج کردن دستگاه آی‌یودی (IUD) جابه‌جاشده:** زمانی که نخ IUD دیده نشود یا در بافت رحم فرو رفته باشد.

مراحل انجام هیستروسکوپی چگونه است؟ (قدم‌به‌قدم)

آشنایی با مراحل کار به شما کمک می‌کند با آرامش کامل برای این اقدام آماده شوید:

1. **بهترین زمان انجام:** اگر در سنین باروری هستید، بهترین زمان انجام هیستروسکوپی معمولاً **چند روز اول پس از پایان کامل خون‌ریزی قاعدگی (معمولاً روز ۶ تا ۱۰ سیکل)** است. در این زمان، دیواره داخلی رحم نازک است و پزشک بهترین دید را دارد.
2. **بی‌حسی یا بیهوشی:** بسته به اینکه هیستروسکوپی تشخیصی باشد یا درمانی، ممکن است بدون بیهوشی (فقط با مسکن و بی‌حسی موضعی) یا با یک بیهوشی سبک و کوتاه‌مدت در اتاق عمل انجام شود.

3. **ورود مایع مخصوص به رحم:** در حالت عادی، دیواره‌های رحم روی هم قرار دارند (مانند یک بادکنک خالی). پزشک پس از وارد کردن هیستروسکوپ، مقدار کمی مایع استریل (سرم نمکی) به داخل رحم هدایت می‌کند تا دیواره‌ها از هم فاصله بگیرند و فضای داخل رحم کاملاً واضح دیده شود.
4. **مشاهده و درمان:** پزشک دیواره رحم و دهانه لوله‌های فالوپ را روی مانیتور بررسی کرده و در صورت نیاز اقدام درمانی را انجام می‌دهد.
5. **مدت زمان عمل:** کل این فرایند معمولاً بین **۱۰ تا ۳۰ دقیقه** طول می‌کشد و بیمار در همان روز به خانه برمی‌گردد.

مراقبت‌های بعد از هیستروسکوپی و دوران نقاهت

دوران نقاهت هیستروسکوپی بسیار کوتاه و راحت است و اکثر افراد از روز بعد می‌توانند به فعالیت‌های روزمره خود بازگردند. بااین‌حال، دانستن نکات زیر ضروری است:

- **علائم طبیعی پس از عمل:** داشتن درد خفیف زیر شکم (شبیه به دردهای دوران قاعدگی) برای یک تا دو روز و همچنین خروج ترشحات آبکی یا لکه‌بینی خفیف تا چند روز پس از عمل کاملاً طبیعی است.
- **استفاده از داروهای تجویزشده:** مسکن‌ها یا آنتی‌بیوتیک‌هایی را که پزشک برایتان تجویز کرده است، طبق دستور مصرف کنید.
- **پرهیزهای مهم:** برای جلوگیری از عفونت، معمولاً توصیه می‌شود تا زمان توقف کامل لکه‌بینی (یا به مدت ۱ تا ۲ هفته طبق نظر پزشک) از **برقراری رابطه جنسی، رفتن به استخر، نشستن در وان حمام و استفاده از تامپون** خودداری کنید و فقط از نوار بهداشتی استفاده نمایید.

چه زمانی باید فوراً به پزشک مراجعه کنیم؟ (علائم هشدار)

هیستروسکوپی یکی از ایمن‌ترین روش‌های پزشکی است و عوارض آن بسیار نادر است؛ اما در صورت مشاهده هر یک از علائم زیر پس از عمل، حتماً با پزشک خود تماس بگیرید:

- تب و لرز
- درد شدید شکمی که با مسکن‌های معمولی آرام نمی‌شود
- خون‌ریزی شدید واژینال (بیشتر از یک پریود عادی یا خیس شدن بیش از یک نوار بهداشتی در ساعت)
- ترشحات واژینال بدبو و غیرطبیعی
- تنگی نفس یا سرگیجه شدید

سوالات متداول

۱. آیا هیستروسکوپی دردناک است؟

در نوع تشخیصی که با ابزارهای بسیار باریک انجام می‌شود، تنها ممکن است حس گرفتگی خفیفی شبیه به درد پریود داشته باشید. در موارد درمانی نیز به دلیل استفاده از بی‌حسی یا بیهوشی سبک، در حین عمل هیچ دردی احساس نخواهید کرد.

۲. آیا برای هیستروسکوپی نیاز به بستری شدن در بیمارستان است؟

خیر؛ هیستروسکوپی یک روش سرپایی است. حتی اگر با بیهوشی سبک انجام شود، چند ساعت پس از به هوش آمدن و رفع اثر دارو مرخص خواهید شد.

۳. آیا هیستروسکوپی به رحم آسیب می‌زند یا باعث ناباروری می‌شود؟

نه‌تنها باعث ناباروری نمی‌شود، بلکه یکی از بهترین روش‌ها برای **درمان مشکلات داخل رحمی و افزایش شانس باروری** (از طریق برداشتن پولیپ، فیبروم یا باز کردن چسبندگی‌ها) بدون آسیب به بافت سالم رحم است.

۴. آیا در زمان بارداری می‌توان هیستروسکوپی انجام داد؟

خیر، هیستروسکوپی در دوران بارداری یا در صورت وجود عفونت فعال لگنی و واژینال انجام نمی‌شود (در صورت وجود عفونت، ابتدا عفونت درمان شده و سپس هیستروسکوپی انجام می‌گیرد).

سخن پایانی

هیستروسکوپی انقلابی در تشخیص و درمان بیماری‌های زنان ایجاد کرده است؛ روشی که به پزشک اجازه می‌دهد بدون تیغ جراحی، داخل رحم را با دقت ببیند و بسیاری از مشکلات را در کوتاه‌ترین زمان درمان کند. اگر پزشکتان این روش را به شما پیشنهاد داده است، بدون استرس و با رعایت نکات ساده قبل و بعد از عمل، می‌توانید این مرحله را با اطمینان پشت سر بگذارید.